

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันระบบการศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาแบบ 4:3:3:2 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 มาเป็นแบบ 6:3:3 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 โดยจัดระดับประถมศึกษา เป็นตอนเดียวตลอดใช้เวลา 6 ปี มัธยมศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี มัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี และแบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ระดับประถมศึกษา เป็นระดับการศึกษาภาคบังคับที่รัฐจัดให้เปล่าแก่ประชาชน และจากนโยบายข้อหนึ่งของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 กล่าวไว้ว่า สถานศึกษาพึงให้ความเสมอภาคแก่บุคคลในการเข้ารับการศึกษาตามความสามารถของบุคคล สำหรับการศึกษาที่มีโอกาสภาคบังคับ รัฐพึงวางมาตรการที่เหมาะสม เพื่อให้บุคคลมีโอกาสได้รับการศึกษาโดยเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ภายในขอบเขตที่รัฐกำหนด และตามสติปัญญาความสามารถ¹

การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาที่สูงกว่าระดับประถมศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจ และความถนัด เพื่อให้แต่ละบุคคลเข้าใจและรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม โดยเหตุที่ประเทศไทยมีทรัพยากรจำกัดและกำลังพัฒนาประเทศในหลาย ๆ ด้านพร้อม ๆ กัน จึงต้องวางนโยบายในการจัดการศึกษาให้รัดกุม ปัญหาใหญ่ที่ควรพิจารณาคือ ใครควรได้รับการศึกษาถึงระดับนี้ ควรจัดการศึกษา เป็นกี่เปอร์เซ็นต์ของประชากรทั้งหมด จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างไร จึงจะเกิดประโยชน์สูงสุดแก่บ้านเมือง ผู้จัดการศึกษาจำเป็นต้องพิจารณาถึงฐานะทางเศรษฐกิจ/สังคม

¹ แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 กรุงเทพมหานคร : อักษรบัณฑิต

ของนักเรียน ความแตกต่างระหว่างคนในเมืองและชนบท และฐานะทางสังคมของแต่ละบุคคล
 ความยุติธรรมของสังคม และโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา¹

โอกาสที่จะเท่าเทียมกันในทางการศึกษา

ซึ่งหมายความว่าไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนในประเทศไทย เยาวชนควรมีโอกาสเท่าเทียมกันในการ
 ใ้รับการศึกษ สิ่งที่สำคัญคือ สถานศึกษามีพอสนองความต้องการหรือไม่ เรื่องของการ
 จัดสรรงบประมาณเท่าเทียมกันหรือไม่ ความช่วยเหลือที่จะช่วยให้ใครเรียนตามสติปัญญาความ
 สามารถจำกัดน้อยเพียงไร² ดังนั้นความเสมอภาคในการศึกษาระดับมัธยมศึกษา³ จึงเป็น
 ความเสมอภาคในโอกาสที่จะใ้รับการศึกษาย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งในแผนการศึกษาแห่ง
 ชาติระยะที่ 4 (2520-2524) รัฐบาลจะจัดตั้งและปรับปรุงโรงเรียนมัธยมในชนบทให้ครบ
 ทุกอำเภอ และขยายไปตำบลขนาดใหญ่ และจัดหาวิธีการกระจายครูที่มีวุฒิไปอยู่ในชนบท
 ตามสัดส่วนที่เสมอภาค³

สิ่งที่จะช่วยให้เกิดความเสมอภาคในโอกาสที่จะเข้าศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อในระดับ
 มัธยมศึกษา⁴ นั้น ไม่เพียงแต่จัดโรงเรียนมัธยมให้พอเพียงตามท้องถิ่นเท่านั้น แต่อาจจะมีสาเหตุ
 หรือปัญหาอื่นที่จะทำให้เกิดความไม่เสมอภาคทางการเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมซึ่งจะยังไม่ทราบ
 ถึงสาเหตุหรือปัญหานั้นจนกว่าจะได้มีการศึกษาก่อน/ จากการศึกษาค้นคว้ารายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 ของจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่เป็นการวิจัยตัวแปรในองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ละตัว ไม่ได้นำตัวแปรต่าง ๆ
 มาพิจารณาพร้อม ๆ กัน ซึ่งน่าจะเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่น่าจะนำตัวแปรต่าง ๆ มาพิจารณาพร้อม ๆ
 กัน สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ⁴ ได้ทำการวิจัยเรื่อง โอกาสการเข้าศึกษาในชั้น

¹ กอ สวัสดิพิพาณิชย์, "ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการมัธยมศึกษาในประเทศไทย" ศูนย์ศึกษาปีที่ 18
 (ตุลาคม - ธันวาคม 2515) : 21.

² สมชาย วุฒิปรีชา, "วัตถุประสงค์และความมุ่งหมายในการจัดมัธยมศึกษา" ศูนย์ศึกษา
 ปีที่ 18 (ตุลาคม - ธันวาคม 2515) : 29

³ แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (กรุงเทพมหานคร : อักษรบัณฑิต 2520).

⁴ สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัยเรื่อง โอกาสการเข้าศึกษาในชั้น
 มัธยมศึกษาตอนต้น (กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2520) หน้า 162 - 165.

มัธยมศึกษาตอนต้น โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ที่จบการศึกษา 2519 ตามระบบการศึกษาแบบ 4:3:3:2 ในแผนการศึกษาแห่งชาติ 2503 ได้วิเคราะห์ตัวแปรต่าง ๆ โดยพิจารณาตัวแปรหลาย ๆ ตัวพร้อมกัน ซึ่งผลการวิจัยปรากฏดังนี้คือ นักเรียนที่ได้ศึกษาต่อพ่อแม่ปกครองนักเรียนหวังจะให้เด็กเรียนได้ประกอบอาชีพที่มีรายได้และเป็นที่ยอมรับของคนข้างสูง พ่อแม่สนับสนุนให้เด็กเรียนศึกษาต่อ ฐานะของครอบครัวปานกลาง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่ไม่ได้จบจากโรงเรียนประจำบาล มีพื้นที่มีโอกาสได้เรียนต่อชั้นสูง ๆ บิดามารคานักเรียนเห็นว่าผลการเรียนค่อนข้างดี ผลการเรียนวิชาสังคมดี อาชีพนักเรียนที่หวังไว้ว่าจะทำในอนาคตอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย โรงเรียนในระดับประถมศึกษาที่มีจำนวนครูมาก มีเพื่อนสนิทน้อย โรงเรียนที่เรียนจบมาไม่มีห้องสมุดประชาชนอยู่ใกล้ มีบุคคลที่ยึดถือเอาไว้มันแบบฉบับ ฟังวิทยุบ่อย ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้เรียนต่อจะมีลักษณะตรงกันข้าม แต่ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 7 โดยทำการศึกษาดังองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบทัศนสภาพส่วนตัวของนักเรียน องค์ประกอบทัศนสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมครอบครัว ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สำเร็จการศึกษา 2521 ในเขตการศึกษา 7 ตามระบบการศึกษาแบบ 6:3:3 ในแผนการศึกษาแห่งชาติ 2520 อันได้แก่ จังหวัดนครสวรรค์ พิษณุโลก สุโขทัย พิจิตร เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร ตาก อุตรดิตถ์ และในกรณีวิเคราะห์ได้ทำการวิเคราะห์โดยพิจารณาตัวแปรที่เป็นตัวแปรต่อเนื่องจะนำมาพิจารณาพร้อม ๆ กับตัวแปรที่ไม่ใช่ตัวแปรต่อเนื่องจะนำมาวิเคราะห์โดยพิจารณาตัวแปรที่ละตัวแปร เพื่อพิจารณาว่ามีตัวแปรใดบ้างที่จะทำให้นักเรียนได้ศึกษาต่อและไม่ได้ศึกษาต่อในระดับมัธยมอันจะเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะตัวแปรในองค์ประกอบที่สามารถแยกกลุ่มของผู้ที่จะศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อออกจากกันอย่างมีนัยสำคัญ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบกับการศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อในชั้นมัธยมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สมมติฐานของการวิจัย

1. องค์ประกอบที่ศึกษาจะสามารถแยกกลุ่มของผู้ที่ศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่ออย่างมีนัยสำคัญ
2. นักเรียนที่ศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อในชั้นมัธยมจะมีลักษณะองค์ประกอบแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2521 ในเขตการศึกษา 7 ซึ่งมีอยู่ 8 จังหวัดคือ จังหวัดนครสวรรค์ พิษณุโลก สุโขทัย พิจิตร เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร อุตรดิตถ์ และตาก

2. การวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบในการศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อ คือ

2.1 องค์ประกอบทางสถานภาพส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ สัมฤทธิผลทางการเรียน ประเภทของโรงเรียนที่นักเรียนสำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ลำดับที่ของการเป็นบุตร ความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับการศึกษาระดับมัธยม

2.2 องค์ประกอบทางสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมครอบครัว ได้แก่ อาชีพบิดา อาชีพมารดา อาชีพผู้ปกครอง การศึกษาของบิดามารดา รายได้ของบิดามารดา จำนวนพี่น้องในครอบครัว สถานภาพของนักเรียนที่มีพี่เรียนระดับมัธยม ภูมิลำเนา ความต้องการของบิดามารดา เกี่ยวกับการศึกษาระดับมัธยมของนักเรียน สถานภาพของนักเรียนที่มีมารดาประกอบอาชีพ

ขอตกลงเบืองตน

ในการวิจัยครั้งนี้ถือว่า ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของนักเรียนชายหญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนทุกประเภท ปีการศึกษา 2521 ที่ไม่ได้อ่านต่อ และนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 1 ปีการศึกษา 2522 ในเขตการศึกษา 7 เป็นข้อมูลที่ตอบตามสภาพความเป็นจริง

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ ใช้แบบสอบถาม เป็น เครื่องมือในการ เก็บรวบรวมข้อมูล เพียงอย่างเดียว อาจจะได้ข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ควรจะ เก็บข้อมูลด้วย เครื่องมืออื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น การสัมภาษณ์ประกอบ แบบสัมภาษณ์กึ่งการสนทนา เป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการวิจัยครั้งนี้ คือ

- 1. ทำให้ทราบถึงลักษณะขององค์ประกอบที่มีแนวโน้มที่จะ เป็นลักษณะของกลุ่มที่ศึกษาต่อ และไม่ศึกษาต่อ
- 2. เป็นแนวทางให้ผู้บริหารการศึกษาใน เขตการศึกษา 7 ได้ข้อมูลอันเป็น ประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาที่ เอื้อต่อความก้าวหน้าทางการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6
- 3. เป็นข้อพิจารณาประกอบของรัฐในการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาใน ระดับมัธยมในอนาคต สำหรับเขตการศึกษา 7
- 4. เป็นแนวทางในการจัดบริการแนะแนวในระดับประถมศึกษา เพื่อช่วยให้ นักเรียนมีโอกาสที่จะ เข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมได้ตามความเหมาะสม

ค่าจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาต่อ หมายถึงการได้เข้า เรียนต่อในระดับมัธยมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ปีการศึกษา 2521 ในเขตการศึกษา 7

การไม่ศึกษาต่อ หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2521 ในเขต การศึกษา 7 ที่ไม่ได้เรียนต่อในระดับมัธยม

องค์ประกอบทางสถานภาพส่วนตัว หมายถึง สภาพที่เป็นจริงตามลักษณะของนักเรียน ได้แก่ เพศ อายุ สมรรถนะผลทางการเรียน ประเภทของโรงเรียนที่นักเรียนสำเร็จการศึกษา ลำดับ ที่ของการ เป็นบุตร ความต้องการของนักเรียนในการศึกษาต่อ

องค์ประกอบทางสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมครอบครัว หมายถึง สถานภาพ

โดยทั่วไปของครอบครัว ได้แก่ อาชีพบิดามารคหรือผู้ปกครอง การศึกษาของบิดามารคหรือผู้ปกครอง รายได้ของบิดามารคหรือผู้ปกครอง จำนวนพี่น้องในครอบครัว ที่ที่เรียนชั้นมัธยมศึกษา ค่าเช่า ความต้องการของบิดามารคในการศึกษาต่อ

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชายหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนทุกประเภทในปีการศึกษา 2521 ที่ไม่ศึกษาต่อ และนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 1 ในปีการศึกษา 2522 ในเขตการศึกษา 7

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลสอบได้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของนักเรียนชายหญิงซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

ก. กลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง คือ นักเรียนที่ได้คะแนนตั้งแต่ 75% ขึ้นไป

ข. กลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง คือ นักเรียนที่ได้คะแนนระหว่าง 60% - 74.99%

ค. กลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ คือนักเรียนที่ได้คะแนนต่ำกว่า 60%

ประเภทของโรงเรียนที่นักเรียนจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หมายถึง โรงเรียนทุกประเภทที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่

ก. โรงเรียนที่สังกัดกรมสามัญศึกษา

ข. โรงเรียนที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ค. โรงเรียนที่สังกัดเทศบาล

ง. โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ เอกชน

ภูมิลำเนา หมายถึง ดินที่อยู่ถาวรของนักเรียนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

ก. ในเขตเทศบาลเมือง หมายถึง ดินที่อยู่ของนักเรียนภายในเขตเทศบาลเมือง

ข. นอกเขตเทศบาลเมือง หมายถึง ดินที่อยู่ของนักเรียนนอกเขตเทศบาลเมือง

จำนวนพี่น้องในครอบครัวของนักเรียน หมายถึง จำนวนพี่น้องรวมบิดามารคของนักเรียน (รวมทั้งตัวนักเรียนด้วย)

ลำดับที่ของการเป็นบุตร หมายถึง นักเรียนเป็นบุตรคนที่เท่าไรของครอบครัว

อาชีพของบิดามารคหรือผู้ปกครอง หมายถึง หน้าที่ของงานที่บุคคลนั้น ๆ ทำอยู่

ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ระดับ คือ

- ก. อาชีพค้าขาย หมายถึง ผู้ที่ทำการค้าขายทุกชนิด ยกเว้นการขายที่อยู่ในรูปบริษัทหรือห้างร้าน
- ข. อาชีพรับราชการ หมายถึง ผู้ที่รับราชการหรือทำงานในสังกัดของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ
- ค. อาชีพเกษตรกร หมายถึง ผู้ที่มีอาชีพในการทำนาทำไร่ ทำสวน หรือเลี้ยงสัตว์
- ง. อาชีพธุรกิจ หมายถึง ผู้ที่มีอาชีพในการทำงานในบริษัทเอกชน หรือ ทำธุรกิจส่วนตัว เช่น หนายความ คณิตศาสตร์ วิชาการ เป็นต้น
- จ. อาชีพรับจ้าง หมายถึง ผู้ที่รับจ้างเป็นรายวัน รายเดือน หรือประกอบอาชีพรับจ้างส่วนตัว
- ฉ. อาชีพอื่น ๆ หมายถึง ผู้ที่มีอาชีพอื่นใดนอกเหนือไปจากอาชีพที่กล่าวมาข้างต้น

รายได้ของบิคมารคหรือผู้ประกอบการ หมายถึง เงินรายได้ของบิคมารคหรือผู้ประกอบการต่อ 1 เดือน ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ

- ก. ระดับรายได้ไม่เกิน 1,000 บาท
- ข. ระดับรายได้ระหว่าง 1,000 - 2,000 บาท
- ค. ระดับรายได้ระหว่าง 2,000 - 3,000 บาท
- ง. ระดับรายได้ระหว่าง 3,000 - 5,000 บาท
- จ. สูงกว่า 5,000 บาท

ระดับการศึกษาของบิคมารคหรือผู้ประกอบการ หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของบิคมารคหรือผู้ประกอบการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 8 ระดับ คือ

- ก. ไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
- ข. จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ป.4) - ไม่เกินประถมศึกษาปีที่ 7 (ป.7)
- ค. จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 (ป.7) - ไม่เกินมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.ศ.3)

- ง. จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.ศ.3) – ไม่เกินมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.ศ.5)
- จ. จบมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.ศ.5) หรือเทียบเท่า เช่น ป.กศ., ปป. เป็นต้น
- ฉ. จบอนุปริญญา หรือ เทียบเท่า เช่น ป.กศ.สูง , ป.ม., ปส.
- ช. จบปริญญาตรี
- ซ. สูงกว่าปริญญาตรี

ความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับการศึกษาระดับมัธยม หมายถึง ความต้องการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในการศึกษาต่อหรือไม่ศึกษาต่อในระดับมัธยม

ความต้องการของบิดา เกี่ยวกับการศึกษาระดับมัธยมของนักเรียน หมายถึง ความต้องการของบิดามารดาของนักเรียนในการที่จะให้เด็กเรียนศึกษาต่อหรือไม่ศึกษาต่อในระดับมัธยม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย